

Хэдэынхэмкэ үүшткэ комиссиехэу N 194 — 201-р, N 204-р, N 222-р мафэ кьэс хэдзаклохэу ипальэм кыпэу зымакьэ зытыштхэм яльэу тхыльхэм ахэпльэх. 2014-рэ илээсым лоныгьом и 10-м кышегэжьягэу лоныгьом и 13-м нэс лофшлэгү мафэхэм сыхьатыр 9-м кышегэжьягэу сыхьатыр 13-м нэс, ыкн сыхьатыр 16-м кышегэжьягэу сыхьатыр 20-м нэс, гьэпсэ-фыгьо мафэхэм — сыхьатыр 10-м кышегэжьягэу сыхьатыр 16-м нэс мэкээтыныр клошт.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЗ

Орэдым, къашьом зэфещэх

Адыгеим икьушхьэ-члэхэмрэ Пшызэ икьзэкхьэмрэ зэкътхэу апэрэ дунэе заом зэрэхэлэжьа-гъэхэм фэгъэхьыгъэ зэхыхьэу Мыекьуапэ шыкыуагъэм лъэпкъ зэфэшхьафхэр шы-зэлуагъэх.

Мыекьуапэ изыгъэпсэфыплэ парк шыклогъэ концертым клэлэцлыкы-ныбжыкыкы ансамблэхэу «Казачатэр», «Мыекьуапэ инэфылэхэр», нэмыкхэри кышышъуагъэх, шыуджыгъэх, оркестрэм орэдышъохэр кы-ригъэлуагъэх.

Обественнэ движениехэу Адыгеим шызэхэшагъэмэ ялы-клогхэр зэхыхьэм гушыгъу шы-зэфэхьыгъэх. Адыгэхэр, урыс-хэр, къзэкхьэр, къэндзалхэр, фэшхьафхэри мамыр псэуклэм зэфыхьыгъэх. Адыгэ Республикэм лъэпкъ логхэмкы, лэклиб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэп-кьэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэ-хэмкы ыкы кьэбар жьугъэм иамалхэмкы и Комитет итхьа-матэу Шхьэлэхьо Аскэр, Пшы-зэ къзэкхьыдзэм и Мыекьопэ къзэкхьэ отдел ипашэу Алек-сандр Даниловыр, нэмыкхэри зэхыхьэм хэлэжьэрэмэ гушы-лэгу афэхьыгъэх. Лъэпкъхэм язэкътныгъэ игъэпытэн шы-лэныгъэм зэрэщылъыкыуатэрэм мэхьэнэ ин ратыгъ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Тхьамафэм ихьугъэ-шлагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клоц логхэмкы и Министерствэ кызэритырэмкы, блэкыгъэ тхьамафэм республикэм бзэджэшлагъэ 80 шызэ-рахьагъ. Ахэр: хьунклэн бзэджэшлагъэу 3, ты-гъуагъэхэу 39-рэ, гъэпцлагъэ зыхэлъ бзэджэ-шлагъэ 12, нэмыкхэри. Экономикэм ылъэны-кьокы хэбзэгъэуцугъэр гъогогъу 14-рэ аукуа-гъэу хэбзэгъэуцугъэу кьулыкхьхэм агъэунэфыгъ, республикэм шыпсэухэрэм гъогогъуи 5-рэ наркотикхэр кьапкырахыгъэх. Хэбзэгъэу-цугъэр зыукъогъэ нэбгырэ 88-рэ агъэунэфыгъ, бзэджэшлагъэу зэхафыгъэр процент 90-м клэхьэ.

Тыгъон бзэджэшлагъэ зэрэ-зрахьагъэм фэгъэхьыгъэ кьэ-бар УФ-м хэгъэгъу клоц логхэм-кы и Министерствэ иотделэу Тэхьутэмькыое районым шылэм идежурнэ часть кыилэкхьагъ. Сатыушыплэ гупчэшом ишакло кызэрилуагъэмкы, мыщ дыхэт тучаным осэшхо зилэ ноутбук-рэ модемрэ члатыгъуыгъэх. Бзэджэшлагъэр кызышхьыгъэ чыплэм следственнэ-оператив-нэ купыр псынклэу кьэсыгъ ыкы Уголовнэ лыхьоным ило-фышлэхэм зэхашэгъэ логтхьа-бзэхэм яшлуагъэкы тыгъон бзэ-джэшлагъэр зезыхьагъэр агъэ-унэфын альэкыгъ. Сатыушыплэ гупчэм ичлэхьагъу ыкы ыклоц члэт видеоканерэхэм тыратха-гъэхэр полицейскэхэм зауплэ-кыуэхэм, тыгъуаком техникэр зэриштагъэр, гупчэм зэрэчлэ-кыжыгъэр ыкы нэужым иав-томобиль итхьысхы, мы чыплэм зэрэулыкыжыгъэр альэгъугъ. Охьтабэ темышлэу машинэр зыер ыкы ар зыщыпсэурэр

агъэунэфыгъ. Илъэс 43-рэ зы-ныбжэ хьулыфыгъэу кьалэу Краснодар шыпсэурэр ышлагъэм еуцолэжыгъ, ытыгъугъэр ыщэныш, клыхьэр ахьщэр ежэ зэрэфаеу ыгъэфедэн гухэлъ зэрилагъэр полицейскэхэм кьа-рилуагъ. Техникэр ащ кьыла-хыжыгъ, уголовнэ лог кьыфы-зэлуахыгъ.

АР-м хэгъэгъу клоц логхэмкы

и Министерствэ экономикэ шы-нэгъончъагъэмкы ыкы ахьщэ кьолхьэ тын-ыхьыным пэшлэ-клогъэнымкы иподразделение зэхыщэгъэ уплэкхьхэм ауж гъэпцлагъэ зыхэлъ бзэджэшлагъэ зезыхьэгъэ бзылфыгъэм ылъэ-ныкьокы уголовнэ лог кьызы-луахыгъ. Хэбзэгъэуцугъэу зэ-рагъэунэфыгъэмкы, езыгъэжъэ-гъэкы фермерхэм лэпылэгу афэхьыгъэным ипрограммэ кьы-дыхэлъытагъэу Мыекьуапэ шы-псэурэ бзылфыгъэм гъэпцла-гъэкы субсидие кьалыхыгъ. Рыхьухьагъэр кьыдэхьуным пае мэкьумэщ хьызмэтшлэплэм ипа-щэу ащ зитхыгъ, ащ даклоу документ нэпцхэр ыгъэхьазы-рыгъэх, грантыр кьыратыным пае зэхашэгъэ зэнэкьокьум хэлэжыагъ ыкы ахьщэ лэпылэ-гу кьызэратыщтхэм ахэфагъ. Нэужым кьытефэрэ ахьщэр бзылфыгъэм исчет фырагъэ-хьагъ.

Бзэджэшлагъэу зэрихьагъэм-кы бзылфыгъэм лажьэ илэу Мыекьопэ кьэлэ хьыкумым уна-шэ ышлыгъ, условнэу илъэси 3 хьапс ыкы тазырэу сомэ мин 200 тырилхьагъэх.

Клэтхыкыжынын зэхашэгъэ

2015-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ кьэралыгъо статистикэм-кы Федеральнэ кьулыкьум клэтхыкыжынын зэхашэгъэ. Ар Урысые Федерацием идемографическэ политикэ фэгъэхьыгъэ Концеп-циеу 2025-рэ илъэсым нэс тельытагъэм ыкы экономическэ хэхьоныгъэхэм афытегъэпсы-хьэгъэ кьэралыгъо программэм кьыдыхэлъытагъ. Статистикэмкы кьулыкьум кьызэритырэмкы, клэтхыкыжынын, нахьыпэрэ-хэм афэмыдэу, нахь маклэу кьызэлъырагъэубытщтэу ары (микрорепись).

УФ-м исуьбектхэм зэклэми ар ащыклошт, Адыгеим шагу

зырыгъ, ащ шыщэу 20-р Мые-кьуап зыщагъэпсыгъэр. Мы мафэхэм а участкэхэм лог ащызышлэхэрэм псэуплэхэм яадресхэр икырыкылу ауплэ-кыжыкы. Ахэм зэфэхьысы-жъэу къашлыгъэхэм кьапкы-рыкыхьэзэ, клэтхыкыжынын

УФ-м исуьбектхэм зэклэми клэтхыкыжы-нын ащыклошт, Адыгеим шагу мини 7-м ехьу кьышакы-хьанэу щыт, ар рес-публикэм шыпсэурэм ипроценти 5 мэхьу.

Клэтхыкыжынын изыфэгъэхьазырын и зэхашэгъэ ахьщэу апэлухьащтыр феде-ральнэ бюджетым кьыхьыхыгъэшт.

мини 7-м ехьу кьышакыуанэу щыт, ар республикэм шыпсэу-рэм ипроценти 5 мэхьу. Клэтхыкыжынын изыфэгъэхьа-зырын кьыдыхэлъытагъэу пстэ-умкы участкэ 52-рэ агъэхьа-

зэрэклоштым иплан зэхагъэу-цошт. 2015-рэ илъэсым ичъэ-пыогъу мазэ и 1-м кьышы-ублагъэу и 31-м нэс шагухэр кьакылуащтыкы ыкы упчлэхэм яджэуапэу цыфхэм кьатыхэ-рэр джы электроннэ шыкыкы тэтэу атхыщтыкы.

Клэтхыкыжынын изыфэгъэ-хьазырын и зэхашэгъэ ахьщэу апэлухьащтыр федеральнэ бюд-жетым кьыхьыхыгъэшт. Мыщ епхыгъэ логтхьабзэхэр кьэра-лыгъо статистикэмкы Феде-ральнэ кьулыкьум икьутамэу суьбектхэм арытхэм зэхашэгъэ-нын япшъэрылх.

ХЬЫКУМ ПРИСТАВХЭМ КЪАТЫ

Чыфэр сомэ миллион 29-м ехьугъ

Адыгеим шыпсэурэ хьулыфыгъэм сомэ миллион 29-м ехьурэ чыфэу телъыр зэрымпышыныжы-рэм кьыхьакыкы ащ илог АР-м и Арбитражнэ хьыкум зэхыфыгъ ыкы чыфэм икьызэкыгъэ-кыжынын лыплээнэу хьыкум приставахэм я Федеральнэ кьулыкьу и Гъэлорышлэплэу АР-м шылэр фыгъэзагъ.

Чыфэу телъыр кьыпшыны-жынын зэрэфаер хьулыфыгъэм гурагъэлуагъ, пчъагъэр лыкла-гъэх, дэгущылагъэх, ау ащ зы кыкыгъэп. Ипшъэрылхэр зэ-рымыгъэцакыкыхэрэм кьыкы-лэулыкыу 2014-рэ илъэсым шы-шхьэлум и 26-м агъэкощырэ ыкы амыгъэкощырэ мылькыу хьулыфыгъэм илэм хьыкум при-ставхэм арест тыралхьагъ. Ащ кьыхьыубытагъэх чыгу лыхьыр, промышленнэ-бытовой псэуа-

лэр, складыр ыкы нэмыкхэри. Ахэм зэкыкыкы сомэ миллион 5-м ехьу ауасэу кьалытагъ. Хэбзэгъэуцугъэу шылэм ди-штэу арест зытыралхьыгъэу мылькур защэкы, ащ клэкыгъэ ахьщэр чыфэр зыфэкложынын фаем исчет рагъэхьажыщт.

Хьыкум приставахэм я Федеральнэ кьулыкьу и Гъэлорышлэплэу Адыгеим шылэм ипресс-кьулыкьу

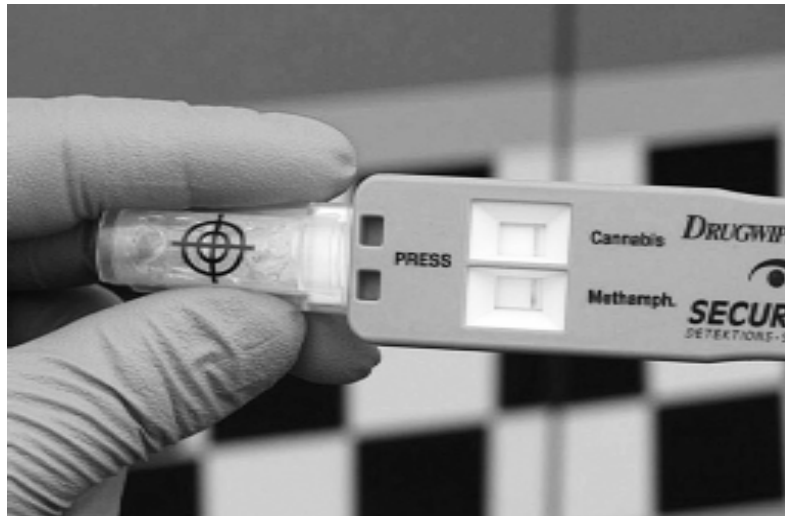
ЩЫІЭНЫГЪЭМРЭ НЫБЖЫКІЭХЭМРЭ

Цыфым еж-ежы-рзу зеришлэжын ылэкыштым фэдэ хэти кырымшлэштэу зэралорэм хэлъыр кыбгүрэлэ щыІэныгъэр езыгъэжыгъэ-клэ, ащ илэшлугъэ, идэхагъэ зэхэзышлэн фэе ныбжыкІэхэм ащыщыбэхэу наркотикым пыщагъэ ху-хэрэм кыарыклорэр зыплээгъукІэ. А гю-гум теуцорэр нахь макІэ шлыгъэным иамал пстэури гъэ-федэгъэн зэрэфаер гъэнэфагъэ.

Ари зы амалышлоу алъытэ

Ахэм зыклэ ащыщ клэлэ-еджаклохэмрэ студентхэмрэ наркотик агъэфедэмэ ауплэ-кІуэ зэралышт шыклэр (тест-хэр зэрарагъэкІуштхэр) Уры-сые Федерацием гъэсэныгъэм-рэ шІэныгъэмрэкІэ и Министер-ствэ зэриухэсыгъэр. Юныгъом кышцегъэжыгъэу а унашъом кІуачІэ илэ хуэгъэ, ау кыхэ-гъэщыгъэн фае ежхэм, клэ-лэеджаклохэмрэ студентхэмрэ, яшІоигъоныгъэ хэмылэу ахэр зэралыштытхэр.

Экспертхэм зэралытэрэм-клэ, непэ еджаплэхэм ачІэс клэ-лэцЫкІлүхэм япшІэнэрэ пэпч наркотикхэр «инэуас», кол-леджхэм ыкІи техникумхэм ащ нахьыбэж, апшърэ еджа-

клэ, тестированиер тІоу зете-уыгъэшт. Апэрэр — социальнэ-психологическэр, ятІонэрэр — медицинскэр (медицинэ уплэ-кІунхэр, анализхэр). Джыри зэ кыхэтэгъэщы — еж клэлэ-

ригъэкІокІынэу унашъом кы-лорэр еж гъэсэныгъэ учреж-дениер ары.

КІэлэеджаклохэм анкетэм ит упчІэхэм джэуап зэрэраты-жырэм ны-тыхэм зыщагъэго-зэн алъэкІышт, ау тестирова-ниер кІо зыхуэклэ, клэлэцЫ-кІлүхэм кабинетым кышцакІухэ е зым ианкетэ адырэр еплъы хуэштэп.

Тестированием хэлэжэнэу изыхуагъэр клэгъоужыгъэмэ, упчІэхэм джэуап аритынэу фэ-мыемэ, хэти аудиторием кы-чІэкІыжын фитэу унашъом кышцолэ.

Нэужым анкетэхэр зэкІэ купитІоу агощых: зыныбж илэс 15 хуэгъэхэм яехэмрэ ащ нэмысыгъэхэм кыатыгъэ-хэмрэ. Анкетэхэм арытышт упчІэхэр зыфэдэштхэм мы лэ-

хэми ащыкІоу хуэгъэ, еджэпи-блым ачІэхэм ащыщэу нэбгы-рэ 500 фэдиз ащ кыхыра-гъэубытагъэу кыаты. Ау ахэм ащыщ горэми ианализ кыгъэ-лээгъуагъэп наркотик хэлъэу. Ар бгъэшлэгъонэу щытэп. Ти-еджаплэхэм ачІэс клэлэцЫкІ-хэм наркотикхэр жуэгъэу агъэ-федэхэуи тІон тІэкІыштэп,

хэ фаехэр. Ахэр нахь лэа-плэхэми, шІуагъэу кыахыштыр нахьыб. Ащ фэдэ шыклэр гъэ-федэгъэным дезыгъаштэхэрэм мылькыу а Іофтхьабзэм пэ-лүхьащтым кышцыбгъэкІэн зэ-рэлпэкІышт амалхэри кыло. Ахэм зыклэ ащыщ уплэкІунхэр зэкІэми ямыгъэшлэу, «группа риска» зыфалохэу нахь гуцаф

КІэлэеджаклохэр, студентхэр фаехэмэ ары нылэп а Іофтхьабзэм ахэр зыхэлэжыэштхэр. КІэлэеджакІом илэс 15 ыныбжымэ, ащ еж-ежырзу кытхын фае тестированиер ыкІуным къезэгъымэ, ыныбж ащ нэмысыгъэмэ, ны-тыхэм ар кыатынэу щыт.

ащ фэдэ зэфэхысыж ашы-гъэпыш. Ау медицинэ уплэ-кІунэу клэлэеджаклохэм ара-гъэшыгъэмкІэ агъэфедэгъэ «био-логическэ жидкостым» (щэхэ-псым) наркотик хэлэмэ кы-

зыфашыхэрэр кыхырагъэубы-тэнхэр.

Зы Іофыгъо экспертхэми специалистхэми кыахыгъэщы, пстэуми аналэ тырарагъадзэ: мыхэм афэдэ Іофтхьабзэхэм

КІэлэеджаклохэмрэ студентхэмрэ наркотик агъэ-федэмэ ауплэкІуэ зэралышт шыклэр (тестхэр зэрарагъэкІуштхэр) Урысые Федерацием гъэ-сэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ыухэсыгъ.

зылагъоу медикхэм кыалорэр ар цыфым зыщигъэфедэгъэм охътабэ темышлагъэ зыхуэклэ ары нылэп. А шыклэр (индика-торнэ тест-полоскэхэр гъэфе-дэгъэнхэр) нахь пыут, ау спе-циалистхэм зэралытэрэмкІэ, шІуагъэу кытырэр макІэ. Гъэ-нэфагъэ наркотик зыгъэфедэ-гъэр, ащ пыщагъэ хуэгъэр еж-ежырзу тестирование ыкІуным кызырэмизэгъыштыри. Ау ны-тыхэм яшІоигъоныгъэ мы чы-плэм мэханэ щырил, ахэр ары нахь гумэкІынхэ фаер.

Специалистхэм ащыщхэм зэралытэрэмкІэ, наркотик цы-фым зыгъэфедэгъэм уахътэ тешлагъэми ар кыхэбгъэщын зэрэлпэкІырэ амалэу щыІэ-хэр ары кызыфэгъэфедэгъэн-

язэхэщэнкІэ мурад шъхьалэу зыфагъэуцужырэлп наркотик-хэр зыгъэфедэхэрэр гъэпщы-нэгъэнхэр. А Іофтхьабзэхэр пэ-шІорыгъэш лэабэкъух, ныб-жыкІэхэр нахь «зэтэлэжэ-гъэнхэм», ашІэрэм е агу кыэ-кІыгъэм кыкІэлъыкІон ылэ-кІыштым егъэгупшысэгъэнхэм, анонимнэу ІэпыІэгъу ны-тыхэ-ми, клэлэцЫкІлүхэми игъом ягъэ-гъотыгъэным ахэр фытегъэ-псыхагъэх. Мы гумэкІыгъор хэти кылылэсын ылэкІышт, арыш, нэбгырэ пэпч иамал рихыылэн, исабый ащ шиу-хумэным фэшІ фэлэкІыштыр ышІэн фае.

Адыгэ Республикэм мыщ фэдэ Іофтхьабзэр щырагъэкІо-кІыштымэ зэдгъашІэ тшІоигъоу тышцкІэупчІагъ наркотикхэр зэрагъэфедэхэрэм лыпплэрэ кыулыкъум. Ащ ипресс-кыу-лыкъу тызэрэщигъэгъозагъэм-кІэ, Адыгэ Республикэм хэ-гъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Мини-стерствэ ягъэуэу Юныгъом и 15-м мыхэм рагъэжыэшт «Уры-сыем и Кыблэ икІэлэцЫкІлү-хэр» зыфилорэ программэм кыдылтытэрэ Іофтхьабзэхэм ягъэцэкІэн. Ахэм зыклэ ащы-щэу тестированиер еджаплэ-хэм ащызэхэщэшт. Ежхэм яшІоигъоныгъэ тетэу клэлэ-еджаклохэр ащ хагъэлэжыэ-щтых.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Ми-нистерствэ ягъэуэу Юныгъом и 15-м мыхэм ра-гъэжыэшт «Урысыем и Кыблэ икІэлэцЫкІлүхэр» зыфилорэ программэм кыдылтытэрэ Іофтхьабзэ-хэм ягъэцэкІэн. Ахэм зыклэ ащыщэу тестированиер еджаплэхэм ащызэхэщэшт.

плэхэм ачІэхэм япроцент 30-м, зэ нэмылэми, наркоти-кыр «ауплэкІугъ». Мыщ фэдэ пчыагъэхэм уамыгъэгумэкІын плэкІыштыт ыкІи мы Іофыр тІэкІу зыпкэ изыгъэуцожын зыплэкІышт амалэу алъытэрэр наркотикхэм апыщагъэ хуэгъэ-хэр пэшІорыгъэшэу кыхэ-гъэщыгъэнхэр ары.

Шуугу къэдгъэкІыжын икІы-гъэ илэсым итыгъэгъэзэ мазэ кышцегъэжыгъэу тестирова-нием фэгъэхыгъэ унашъом Уры-сыем кІуачІэ щырилэу зэрэ-щытыр. Джы министерствэм кыгъэнафэрэр ар зэрэклон фаер, шапхэу пылхэр ары. Ащ фэдэ документ джынэс зэрэщымылагъэм кыхэкІыкІэ, ифэшъуашэм тетэу а Іофтхьа-бзэр зэхэщэгъэн амал щы-лагъэп, шапхэхэм арыгуазэ-щтыгъ.

Унашъом кызырэщилорэм-

Мы Іофтхьабзэр (тестированиер) Мыекъуапэ иеджаплэхэми ащыкІоу хуэгъэ, еджэпіблым ачІэхэм ащыщэу нэбгырэ 500 фэдиз ащ кыхы-рагъэубытагъэу кыаты. Ау ахэм ащыщ горэми иана-лиз кыгъэлээгъуагъэп наркотик хэлъэу.

тынэу щыт. Еджаплэхэм, кол-леджхэм ядиректорхэм, рек-торхэм зэхэгуэцоныш тест-ированием къезэгъыхэрэм яспискэ, а учреждениехэм ачІэт клэлэегъаджэхэр зыхэхьэрэ комиссие зэхэщэн фае. А Іофтхьабзэр комиссием зыщы-

хъаным Іоф дашІэ. Ахэм ныб-жыкІэм идунэееплЫкІэ, эмо-циональнэ зыпкытыныгъэ зы-фэдэр, моральнэ шапхэу илэ-хэр кыагъэлээгъонхэ фаеу экспертхэм алъытэ.

Мы Іофтхьабзэр (тести-рованиер) Мыекъуапэ иеджаплэ-

Мылэрысэр аугъоижьы

Мэкъу-мэщым иструктурэ зэблэхъугъэным фэшI мы аужырэ илъэсхэм макIап ашIэрэр. Нахъ фэдэкъэкIуапIэу щыт хэтэрыкI ыкIи пхъэшъхъэ-мышъхъэ зэфэшъхъафхэм ялэжьын республикэм нахъ зыщырагъэушъомбгъу. АдыгеимкIэ гектар мини 2-м ехъумэ пхъэшъхъэ-мышъхъэ зэфэшъхъафхэр къащагъэкIых, ащ щыцъу мылэрысэ чыгхатэхэм гектар 1600-рэ аубыты.

афэдэ чыгхэм якъэгъэкIынкIэ щагъэфедэрэ шыкIлэр ары IэубытыпIэ шашырэри. Ащ къыделъытэ альапсэхэм псы аклагъахъозэ чыг лъхъанчэхэр къэгъэкIыгъэнхэр, ахэр ошъум ыкIи ошхышхом ащыухъумэгъэнхэм фэшI гъучI хъагъэхэмкIэ ухъумэгъэнхэр, нэмыкIхэри.

ГъэрэкIо чыгхэм ащыщхэм къапыкIагъ. ГурытымкIэ зы гектарым мылэрысэ тонни 7 къытыгъ. Мыгъэ а пчъагъэм зэхапIэу хэхъуагъ. Чыгур зэрэдэгъум пае гъэбэжъу дэгъу къеты, мылэрысэхэр шапхъэхэм адиштэу къагъэкIых.

Къэуцу ямылэу мылэрысэм иугъоижьын хъызмэтшIапIэм илофшIлэхэр непэ юж итых. Мыщ щылажъэхэрэм анэмыкIэу, мылэрысэр зыугъоижьыштхэр къаштагъэх. Аугъоижьырэр Адыгэ Республикэм имызакъоу, Урысыем ичыпIэ зэфэшъхъафхэм ащашт. Къызэра-лыптэрэмкIэ, ыпэкIэ мылэрысэу

икIыгъэ купэу Италием шылагъэм мылэрысэ чыг лъапкI лъхъанчэхэр ащ къызэрэщагъэкIырэр зальэгъур ары ублапIэу ащ фэхъугъагъэр. Чыопсым изытеткIэ тызэрэзэфэдэм къыхэкIэу, тэ тичыгъхэми а шыкIлэр къякIунэу алытагъ. Италием IофшIлэкIэшIоу илър ахэм зэрагъэшIагъ, узэрэпылышт шыкIлэр республикэм шагъэфедэу аублагъ. Непэрэ мафэм ащ фэдэ екIолакIэм тетэу чыгу гектар 520-рэ республикэм щалэжъы. БлэкIыгъэ илъэсым елътыгъэмэ, гектар пчъагъэм хэхъуагъ.

АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министертвэ къызэрэщытаIуагъэмкIэ, гъэлъэшыгъэ шыкIэм тетэу анахъэу Iоф зышашIэрэр Джэдже району ары. ПшъэдэкIыжъэу ыхъырымкIэ гъунэкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Дышъэ чыгхат» зыфиIорэм гектари 132-рэ джырэкIэ елэжъы.

ИлъэситIукIэ узэкIэлэбэжъмэ, тиресубликэкIэ анахъ чыгхатэхом игъэтысым Адыгеим и Лышъхъэу ТхакIушынэ Аслъан хэлэжьэгъагъ, апэрэ чыгыри мыщ щигъэтысыгъ. БэмышIэу ар компаниеу «Дышъэ чыгхат» зыфиIорэм шылагъ, проектым игъэцэкIэн зэрэкIорэм нэлъасэ зыфишIыгъ. Республикэм и Лышъхъэ анахъ мэхъанэшхо зэритырэ лъэныкъохэм ащыщ чыгхатэхэм ягъэтысын. Мы илъэсыр къызишъагъэм къышегъэжъагъэу чыгу гектар 76,5-м чыгхатэкIэхэр ащызэтыраутыгъэх, а IофшIэныр тапэки лъагъэкIотэщт. Пхъэшъхъэ-мышъхъэу республикэм къышхъыжъырэр нахъыбэ шыгъэным, Адыгеим имызакъоу, нэмыкI шъолъырхэми а продукциер алыгъэIэсыгъэным пылътыгъэх.

— Чыгхатэхэм адэлэжьэгъэныр, псынIкIэу ахэм лэжъы-

гъэ къагъэтыгъэныр фэдэкъэкIуапIэу щыт, ахэм тимэкъумэщ зэхъокIыныгъэ шIуклае фашIы, — еIо ТхакIушынэ Аслъан. — Чыгхатэхэм ягъэтысын республикэм иэконо-

Илъэс зауIэ хъугъэу аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ шыкIаIэм тетэу чыгхатэхэр Адыгеим къышхъагъэкIых. Тиресубликэ икIыгъэ купэу Италием шылагъэм мылэрысэ чыг лъапкI лъхъанчэхэр ащ къызэрэщагъэкIырэр зальэгъур ары ублапIэу ащ фэхъугъагъэр. Чыопсым изытеткIэ тызэрэзэфэдэм къыхэкIэу, тэ тичыгъхэми а шыкIлэр къякIунэу алытагъ.

микэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэмкIэ мэхъанэшхо иI, ащ дакIоу IофшIлэлэ чыпIаIэхэри щыIэхэ мэхъу. Аужырэ илъэсхэм мы лъэныкъомкIэ зэшIотхыгъэр макIап, чыгхатэу дгъэтысыгъэхэм япчъагъэ хэтэгъэхэу зэпыт. Тапэки арэуцтэу щытыщт.

чыгхэм къапыкIэщтыр бэкIэ нахъыбэщт, зы гектарым тонн 50 фэдиз къытынэу щыт.

Илъэс 18-рэ мылэрысэ чыгхэм гъэбэжъу къатыщт, нэужым нэмыкI чыгхэр агъэтысынхэ фае. Илъэси 4-м къыкIоцI халъхъэгъэ ахъщэм зыкыгъэшъыпкъэжъыщт. Мылэрысэр зэщыIа-

Джэдже районимкIэ Сергеевскэ къоджэ псэупIэм щызэхашъэгъэ «Дышъэ чыгхатэм» мылэрысэ лъапкI зэфэшъхъафитф къышхъагъэкIы. Агъэтысыгъэ чыг цыкIухэр зэкIэ Италием инвесторхэм къыращыгъэх. А хэгъэгум мыхэм

гъырэ гъэуцъылэлъэ зэтэгъэпсыхъагъэ хъызмэтшIапIэм иI, тонн мини 5-м ехъу ащ чIэфэ.

Джащ фэдэу гъэлъэшыгъэ технологиякIэм тетэу чыгхатэхэм якъэгъэкIын пылъ «Черкесские сады» зыфиIорэ хъызмэтшIапIэри. Гектар 54-рэ хъурэ чыгхатэм лэжъыгъэ дэгъу къытынэм пае ищыкIагъэр зэкIэ мыщ шагъэцакIэ.

ЗэкIэмкIи АдыгеимкIэ мылэрысэ тонн мини 8,5-рэ аугъоижьынэу агъэнафэ, гъэрэкIо елътыгъэмэ, ар тонн мини 2,5-кIэ нахъ мэкIэщт. АщкIэ зизэрар къэкIуагъэр гъатхэм къызэригъэщтыгъагъэр ары.

ХэушъхъафыкIыгъэ программэм къыдхэлъытагъэу чыгхатэхэм япчъагъэ джыри хэгъэхон ямурад. Федэ къэзытыщт Iофым зыфэзыгъэзагъэхэм процент нахъ макIэхэмкIэ чIыфэхэр къаратых, федеральнэ ыкIи республикэ бюджетхэм къарыкIэу субсидиэхэри къалэклахъэх.

ПИАТЫКЪО Анет.

Пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр анахъэу къызышхъагъэкIырэр Мыекъопэ району ары. ХъызмэтшIапIэ анахъ инэу мыщ итхэм ащыцъу «Аракс» зыфиIорэм чыгхатэ гектари 152-рэ щалэжъы, ащ щыцъу гектари 100 фэдизым къыпIцэ къышхъагъэкIы. Джащ фэдэу пшъэдэкIыжъэу ыхъырымкIэ гъунэкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Ин-

зышхъагъыщт гъэуцъылэлэхэм яшIын юж итых.

Мы мафэхэм мылэрысэм иугъоижьын хъызмэтшIапIэхэр яшъыпкъэу пылътых. Мыекъопэ районим иадминистрацие мэкъу-мэщымкIэ игъэлорышIапIэ ипашъу Виктор Морозовым къызэрэтиIуагъэмкIэ, мы илъэсым чыгхатэхэм пхъэшъхъэ-мышъхъэу къатырэм

Агъэтысыгъэ чыг цыкIухэр зэкIэ Италием инвесторхэм къыращыгъэх. А хэгъэгум мыхэм афэдэ чыгхэм якъэгъэкIынкIэ щагъэфедэрэ шыкIлэр ары IэубытыпIэ шашырэри. Ащ къыделъытэ альапсэхэм псы аклагъахъозэ чыг лъхъанчэхэр къэгъэкIыгъэнхэр, ахэр ошъум ыкIи ошхышхом ащыухъумэгъэнхэм фэшI гъучI хъагъэхэмкIэ ухъумэгъэнхэр, нэмыкIхэри.

дустрия» зыфиIорэм мылэрысэ чыгхатэ гектар 60-м ехъу щалэжъы. Ащ нэмыкIэу мы районим ит хъызмэтшIапIэхэу «Мускат», «Радуга» зыфиIорэхэми пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр къагъэкIых. Апэрэм мылэрысэм хэшIыкIыгъэ продукциери къыдагъэкIы, ащкIэ ящыкIэгъэщт Iэмэ-псымэ зэтэгъэпсыхъагъэхэр ялэх. Япродукцие Урысыем икъэлэ зэфэшъхъафхэм ащыIуагъэкIы. Джы мылэрысэхэр

уигъэрэзэнэу щытэп. Мыгъэ ом изытет гумэкIыгъуабэ къызыдихъыгъ. Гъатхэм илъэхъан чыIэу шылагъэр, ошъоу къехыгъэр чыгхэм къагоуагъэх. Чыгхатэхэр страховать зышIыгъэхэм чIэнагъэу ашIыгъэр къаратыжъынэу тхылъхэр агъэхъазырых.

Илъэс зауIэ хъугъэу аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ шыкIаIэм тетэу чыгхатэхэр Адыгеим къышхъагъэкIых. Тиресубликэ

Кыхъашт илээсым, жьоны-гуаклэм и 9-м, зыфэдэ къэмыхуэгъэ хуэгъэ-шлэгъэшхоу фашист техаклохэр зызэхакьутагъэхэр илээс 70-рэ зэрэхуэрэр игъэклотыгъэу тыхэгъэгу шыхагъэунэфыкышты. Чэц-зымэфэ 1480-рэ клогъэ зэо жьалымым бэ тицфыгъэу хэклодагъэр. Гухэклэу шытыр лыгъэчъэ зэо мэшлуагъэм цыф пчъагъэу хэклодагъэр джы кызнэсыгъэми тэрэзэу къалон, къатхын зэрамылэкырэр ары. Къалохэрэр зэтэкых. Арэуштэу зыклэхуэрэр нафэ: дзэ статистикэм илофышлэхэм икыоу лоф ашлэрэп, зыпылхэ, зыфэгъэзэгъэхэ лофым мэхъанэ ратырэп, сыдми ебгуклохэш, шлокых. Илээс 70-р охътэшху, анахь лофышхори зэшлохыгъэ хъунымклэ амал пстэури шы. А уахътэм кыклогъэ цыфыр къэху, ыпкы еуцо, еджэ, лоф ешлэ, ыныбжэ екыуш, зигъэпсэфынэу мэтлысыжы. Ащ нэмысэу зидунай зыхъожьхэрэри шылэх.

Ыпсэ емыблэжъэу, пый мэхъаджэм бгъэклэ пэлулэу, зичыгу гупсэ ным фэзыгъадэу къэзыухуэмзэ зэоллэу фэхыгъэм икыбар хэта зэзыгъэшлэн фаер? А лофым нахь лофыжъэу сыда ялэр военкоматхэм, архивхэм, къоджэ ыкыл кылэ псэулэхэм, кылыкыушлэлэ ыкыл ведомствэ зэфэшхыафхэм? Къын лые тлэкыу зэрагъэлъэгъужьынэу фаехэп — ащ нахь дэгъоу алытэ лофшлэгъу уахътэр ау сыдми агъэклогы.

Ны-ты пчъагъэхэу, сабийхэр кызылэхэнэгъэ шхъэгъусэхэу, зэолпыр заом кыкыжыныш, къэклогыным чэчи мафи ежэхэу, ау ар кызыдэмыхуэгъэу тхъапша зидунай зыхъожьыгъэр! Зэолпыр фэхыгъэмэ, ащ иклогыкы, зыщыклогыгъэ чыплэр, зыщагъэтылгыгъэр ашлэмэ, ахэм нахь гупсэфыгъо агъотыныеклы мэху.

Клэкыу къэплон хуэмэ, тизэоллэу хэклодагъэмэ яхыплэгъэ къэбархэм якъэгъотынкы пшэдэкыж хъатэ зыми ыхыгъэп, ащ фэдизэу лоф зырагъэшлыгъэп. Ащ пае агъэмысагы шылэп. Джары тэ тилофхэр зэрэгъэпсыгъэхэр.

Совет хабзэми, джы тызхэт лъэхъанэми тизэоллэхуэ заом хэклодагъэхэм якъэбар шыпкыгъэр зэгъэшлэгъэнхэмклэ шлагъэу шытыр мэклэ дэд. «Плорэр тэрэзэп, ащ лофыр тетэп» зылонхэр кыкыжынышхэкли мэху. Тидэ кыкыжыгъэа адэ мыжъосынхэр, саугъэтхэр, мемориал зэхэтхэр, тхыл пчъагъэу кыдагъэкыгъэхэр? Упчлэм джэуап етыжыгъуаеп: хабзэм кытлупшыгъэ ахъщэм нахыбэ цыфхэм кыхалхыагъ. Ар шъэфэп. Шыпкыгъэ, ахъщэхэ зилэхэу къуаджэхэм саугъэтхэр цызыгъэгъэуцугъэхэри шылэх. Ащ фэдэ шушлагъэр клогыштэп.

Хэгъэгу зэошхом иапэрэ мафэхэм къащегъэжыагъэу иаужырэ мафэ нэс заом хэлэжъэгъэ лыжъэгъу гушылэгъу сызыфэхуэгъагъэм зэгорэм кысылыгъагъ: «Зыкыбар амышлэу клогыгъэхэкы алыта-

гъэхэм якъэгъотыжыныклэ хабзэм илофышлэхэм зэшлуахыгъэ лофхэм азыныкыо фэдиз лъэужзэфэ цыкылухэм ашлагъ». Икыгъэ ллэшлэгъум ия 60 — 80-рэ илээсхэм лофшлэнышхо ахэм агъэцэклагъ, зыкыбар амышлэу клогыгъэкы алытэгъэ зэолл пчъагъэ зыщыклогыгъэр, зыщагъэтылгыгъэр агъэунэфыгъ.

Зы шысэ къэсхын. Псэитыку шыщ клэаклэу Ацумыж Исмахылэ Пэзэдэ ыкыор

зэоллхэр лъэпсэклэдэу клогыднхэ ыльэкына? Ыльэкынап. Цыфым нахь лъаплэ шылэп, ау хэгъэгу ипащэхэм яфэшъошэ уасэ тицфыхэм афашыгъэл, псаоу къэнагъэхэми апылгыгъэхэп. Мы къэс-тхыхэрэр къэсыушыхыатынэу амал сил.

Ацумыж Мэджыдэ Шъалихъэ ыкыор 1941-рэ илээсым заом ащэгъагъ. Шэклогыум и 30-м, 1944-рэ илээсым икыбар амышлэу клогыгъэу тхыл янэ-ятэхэм къалукыгъагъ. «Шлэгъэ тхылхым» дэт: «Лъэсыдзэм ия 650-рэ шхончэо

Щымылэжъхэр тщыгъупшэхэ хъуштэп

1941-рэ илээсым заом ащэгъагъ. Письмэхэр кытхыгъэ зэ нэужым зэпыугъэх, бэ темышлэу къэбаргъэу тхыл унагъом кылыуагъ. Къехулагъэр амышлэу клогыгъэу ащ итхэгъагъ. Илээс пчъагъэ тешлагъэу 1978-рэ илээсым къалэу Вильнюс кыкылы письмэ Исмахылэ янэу Наспашло ыцлэкы къэкыуагъ. Ащ итхэгъагъ: «Мэкыуогъум и 12-м, 1942-рэ илээсым Ацумыж Исмахылэ лыхъужьныгъэ хэлэу Вильнюс шхъафит зы-

полк хэтыгъ. 1944-рэ илээсым фэхыгъэ. Чехословакием и Ужгородскэ хэку ичылэу Куцаны шагъэтылгыгъ». Мэджыдэ иписьмэхэр кыс-лэкыахыи сяджэгъагъ. Кылзэритхыгъыгъэмклэ, улагъэу гъэры хуэгъагъэ, концлагерэу «Маутхаузен» дэсыгъ. Къашудэкыжыгъагъ. Брянскэ мэзым шызэхэщэгъэ партизан отрядым хэтэу пыйм езуагъ. 1944-рэ илээсым мезаом Брянскэ-Заречнэ чыплэм шыфэхыгъ. Гъэшлэгъоны: клэ-

хэклодагъэхэм, псаоу мы уахътэм шылэхэм сыд пае яфэшъошэ шхъэклагъэ афамышлыра? Упчлэм хэта джэуап къэзытыштыр? Джэуап къэзытын фаехэр зэрэгъэмысэжыых, зым адрэм мыхуэгъэхэр тырилхыахыштых...

Сапашхъэ илэ Евгений Халамовым илэпэрытххэр. Ленинград хэкум икыалэу Кириши ар щэлсэу. Мы чыплэхэм 1942-рэ илээсым икымафэ зэошхохэр ащыкыуагъэх. Евгений лыхъун-къэгъотын отрядэу «Белый Кречет» хэт. Икыгъэ ллэшлэгъум ия 80-рэ илээсхэм отрядым илофшлэн ригъэжъэгъагъ. Заор зауыхыгъэм илээс 40 тешлэгъагъ. Полесем, Липовик, Дубовик имэзхэм цыф хэдэ къупшхъэ фыжхэр ахизыгъэх. Ахэр тизэоллэхуэ хэклодагъэхэм яхъадэхэр арыгъэ. Отрядым ахэр кыуыгъоинхэш, зэрифэшъуашу ыгъэтылгыжыныгъэу зыфэжъэм, МВД-м, военкоматым япащэхэм адагъэп, изын къатыгъэп. Сыда? Халамовыр зэрэнэгъуерэмклэ, тизэоллэхуэ хэклодагъэр пащэхэм аушъэ-фын, цыфхэм арамгыгъэшлэн агу хэлгыгъ. Лыхъон-къэгъотын отрядым хэтхэр зэ зыдэкыхэкы хъадишъэ заулэ къагъотыжыштыгъ. Ежъ хабзэм илофышлэхэр ары а лофшлэныр зыгъэцэкленэу зыпшэрылыгъэр, ау фэягъэхэп. Ыпсэ зыгъэтылгыгъэ зэоллхэм яхъадэхэр темэн-хъоужхэм ахэдзэжыгъэу ахэлхынхэм нахы нахь тэрэзыгъэба шхъэклагъэ афашлэу псэуплэхэм ашагъэтылгыжыныгъэхэмэ. Ау пащэхэм гуклэгъуи, гуегъуи, псапи лэкыб ашыхы, шыпкыгъэр члаухуэмнэу рахъухыгъагъ, ау кыкыгъэп. Кызфимыкыгъэр нафэ: «Шыпкыгъэр ипкыгъэ плөми кыплшоуцу, пцыр бгъэуцугъэ плөми, уапашхъэ къэфэжы». Ар адыгэ гушылэжъ.

1990-рэ илээсхэм нахыбэрэ шъэф пгыжыжын зэрэмылэкыштыр хабзэм кыгурылуи еуцоллагъ. Лыхъон-къэгъотын отрядхэм илэпылэгъу аритэу ригъэжыагъ. Ленинград хэкум ипсэуплэхэм саугъэтхэр, мемориал зэхэтхэр къадэуцохэу ыублагъ.

ХЪУШТ Щэбан.
Шапсыгъэхэм яветеранхэм
я Совет итхъамат.

шыжыерэмэ ахэтэу заозэ фэхыгъэ, ихъадэ къалэм шагъэтылгыгъ». Письмэр къэзытхыгъагъэр къалэу Вильнюс дэт я 11-рэ гурыт еджаплэм иеджэкыло-лъэужзэфэхэр ары. Ащ фэдэу зэолл мин пчъагъэмэ кыарыкыуагъэр ахэм нафэ къашыгъ.

Джыри шысэ. 1995-рэ илээсым Мыекыуапэ кышыдэкыгъэ «Шлэгъэ тхылхым» иятлонэрэ том зыфэдгъэзэн. Къуаджэу Псэитыку дэкылы нэбгыри 136-рэ заом клогыгъэ. Нэбгырэ 75-рэ хэклодагъ, 61-рэ псаоу къэклогыжыгъагъ. Хэклодэгъэ нэбгырэ 75-мэ ащыцэу 56-мэ якъэбар ашлэрэп. Ащ фэдэ мэхъуа? Аукыгъэа, гъэры хуэгъэа, агъэстыгъэа? Ащ тетэу

лэр «фэхыгъэ», «къэхуужыгъ», «зэуагъэ», етлани «фэхыжыгъэ».

Ащи нахь шлэгъожъ Дзэлл Хысэ Исмахылэ ыкыом къэбарэу пылпыр. Зытетым тэтэу къэсэтхы: Дзэлл Хысэ, рядовой, 1838-рэ шхончэо дивизиом ия 344-рэ шхончэо полк ишхончау, 1942-рэ илээсым Юныгъом и 9-м заом шыфэхыгъ. Н. Песчанки зыфилорэм шагъэтылгыгъ.

Нэмыкы документи шы: Дзэлл Хысэ 57-рэ шхончэо дивизиом ия 716-рэ шхончэо полк хэтыгъ, лейтенантыгъ. Икыбар амышлэу 1942-рэ илээсым бэдзэогъум и 31-м клогыгъэ. Ящэнэрэ мэкъэгъэу тхылхым мары итыр: «Верхне-Курмоярскэ районым ис-

таницэу Верхне-Курмоярскэ (станциэм районми ацлэхэр зы) псыхъоу Дон дэжъ Дзэлл Хысэ 1942-рэ илээсым шыфэхыгъ». Ащыцэу шыпкыгъэр къэшлэгъуай. Военкоматыр клэупчлагъэл, лоф зыригъэшлыгъэп.

Тизэоллхэр нэмыкы къэра-лыгъохэми ащызэуагъэх, хэгъэгу пчъагъэ шхъафит ашыжыгъ. Нэбгырэ мин пчъагъэ ащыклогыгъ. Лэкыб хэгъэгухэм ащыпсэхуэрэм тизэоллхэм яшлушлагъэхэр ащыгъупшэхэрэп. Шысэ къэсхын. Къадэ Саидэ Инэм дэс, ятэжъ Польшэм шыфэхыгъ. Саидэ зэкы лофым рыкыуагъэр зэригъаши, ятэжъ икыэ зэригъэлъэгъунэу Польшэм клогыагъэ. Кылыгъэгъуэр кылотэжыныгъэу екыу. Тизэоллэу фэхыгъэхэм якъэхэр къэбзэ-пъабзэх, къэгъагъэхэр ашагъэтылгыгъэх, ахэм азыфагу лъэгъо цыкылухэр апырэкых, бгъуитлукы пхъэнтлэкылухэр шытых. Ежъхэм яцыфхэри, нэмыкы цыф лъэпкыхэу мы чыплэм шыфэхыгъэхэри журналхэм адэтхагъэх, къэмэ язэкылкыуакылухэр къэзыгъэлъэгъорэ пчъагъэхэр апытхагъэх, хэти зыфаер шлэхэу кыгъоты.

Бэмышлэу тхыл цыкылу шлагъо кысцлэкыагъэ, ащ ыцлэр «Советские воинские захоронения на территории Германии». Ащ кызэрэщитхы-рэмклэ, тыхэгъэгу шыщхэу заом илээхъан Германием шылагъэхэу е ащ шыклогъэ заом хэклодагъэхэу нэбгырэ мин 760-рэ хуэрэр къэхэлэ минишрэ 600-мэ ашагъэтылгыгъэх. Ахэм аналэ тетэу альэплэхэ «Народный Союз по уходу за военными могилами» зыфилорэ организациом хэтхэр. Зэрэдунаеу фашизмэм ишынагъо атэзыхыгъэ тизэоллхэм шхъэклагъэ афашы, къэхалэхэр къабзэу алыгъых.

Тэ тыхэгъэгу ары анахь члэнэгъэшхо Хэгъэгу зэошхом шызышыгъэр. Адэ зэоллэу

Сипредмет адыгэмэ якультурэ есэпхы

Непэ тыдэ уплӕгъэми — урам, телевизор, Интернет — бэ ащыплӕгъуштыр сабыр гъогу занклэм тырищын ылӕкынӕу. Ащ кӕыхӕкыкӕ, укӕлӕгъаджэмэ, плуныгъэ амалӕу цыӕр зӕклӕ гъӕфедӕн, урокхэм, внекласснӕ офтхӕбзӕхэм ащ уналӕ ащытебгъэтын фае.

Тэ тыадыг, тильӕпкӕ макӕми, тикультурэ бай. Адыгэ хабзэр, культурэр гурыт еджаплӕм чӕс кӕлӕеджакӕм ахӕплӕхъаным пае амал зӕфӕшхъафхэр бгъӕфедӕнхэ, предметхэм ахӕбгъӕхъанхэ фае.

Сэ химиер ясӕгъэхъы. Сиурокхэм зэрӕхъоу адыгӕхэм якультурэ, ахэм ялӕшлагӕхэм сакъыщытегушылӕ. Гушылӕм пае, Адыгеим икӕушхъӕ чыплӕхэм гучылӕпцый зӕфӕшхъафхэр (молибден, вольфрам, свинец, цинк), гучылӕплӕхэр (дышӕ, тыжын) ачӕлӕу агъӕунӕфыгъӕх. Типсыхъохэм, макӕми, дышӕ ахӕлӕу кӕыхагъӕщыг. Мыщ фӕдӕ фактхэм кӕлӕеджакӕхэр ащыбгъӕозӕнхэ фае.

Адыгэ лӕпкӕыр зӕрысыгъӕ чыплӕм, тарихъ гъогу кыкылгъӕм икултурэ уж кыфагъӕнагъ. Хымӕ хӕгъӕгхэм кӕарыкӕхӕрӕр бӕрӕ мыщ кӕӕкӕуагъӕх. Хылӕушӕм щӕф-щӕжъыр щызӕрахъӕщтыг. Ащ кӕыхӕкыкӕ, адыгӕхэр пкыгъо зӕфӕшхъафхэм яшлын пылӕыгъӕх.

Гучылӕ зӕфӕшхъафхэм, зӕхӕгъӕчылӕхӕгъӕхэм яшӕнхэр адыгӕмӕ ашӕщтыг. Ащ кӕыхӕкыкӕ, лӕмӕ-псымӕ, хъакъушыкӕу ыкӕи хъап-щып зӕфӕшхъафхэр ахэм ахашылкӕхӕм аплӕкыщтыг. Ащ сыхыпкырыкӕызӕ, гучылӕ зӕмылӕужыгъохэм ыкӕи ахэм шлуагъӕу апылхэр зӕдгашӕхӕ зыхъукӕ, мӕкӕмӕщ лӕмӕ-псымӕхэр гучылӕ пытӕм зӕрӕхашылкыгъӕхэр ясӕло. Я XIII-рӕ лӕшлӕгъум кышгъӕжӕагъӕу гукӕлофым адыгӕхэр пылӕыгъӕх, гукӕло лӕзӕхэр лӕпкӕым илагъӕх. Адыгӕмӕ ялӕпӕлӕсӕныгъӕ лӕшӕшӕуашӕхэм яшлын кӕгъӕлӕпаго. Шхонхэм, сӕшхӕхэм, кӕамӕхэм ялӕубытыплӕхэм дышӕм, тыжыным ахӕшылкыгъӕ хырахышӕхэр атырашылхӕщтыгъӕх, дышӕпс рагъашӕощтыгъӕх.

Адыгӕхэм ядышӕ ыкӕи тыжын лӕшлагъӕхэм зӕрӕдунаеу уасӕ щӕфашылщтыг. Ахэм ащыщын дышӕм ыкӕи тыжыным ахашылкыщтыгъӕ пшӕрылынхэр, лӕхъухэр, бгырыпххэр ыкӕи нӕмыкӕ пкыгъо гъӕкӕлӕрӕкӕлагъӕхэр. Дышӕ луданэр, дышӕхӕздыкыр Адыгӕ хӕкум щыцӕлӕрыуагъ.

Гучылӕплӕмӕ анӕх шӕгъӕ гъӕнӕфагъӕу ялӕр зӕрӕуфӕ-упцӕлӕхэр ары. Мыщ фӕдӕмӕ ягугъу ащытӕшыл урокхэм. Тыналӕ атетӕгъӕты чым кычӕлахыгъӕ пкыгъоу щылӕхэм. Къасломӕ сшӕоигъу ащ фӕдӕ кӕӕбархэр кӕлӕмӕ зӕрашӕогъӕшӕгъӕонхэр, упчӕлӕ зӕфӕшхъафхэр кызыӕратыхӕрӕр. Джащ тетӕу, цыкӕло-цыкӕлоу, адыгӕмӕ ялӕшлагъӕхэм, яшӕн-хабзӕхэм сипредмет ясӕпхы. А лӕфыгъохӕмкӕ сипредмет амалӕу илӕр макӕ нах мышӕми, сишуагъӕ кӕӕзгъӕкӕло сшӕоигъоу лӕпкӕым епхыгъӕ кӕӕбарыр кыхӕсӕгъӕщы. Ащкӕло лӕубытыплӕ сӕшыл сипредметӕу химием дакӕлоу ильӕс 13 «Адыгӕ хабз» зыфилорӕ сыхъатхӕу еджаплӕм щызӕгъӕхыгъӕхэр.

Сӕ сишӕлошылкӕ, ильӕпкӕ, уишӕн-хабзӕхэр, лӕпкӕым илӕшлагъӕхэр ухӕтми зыщыбгъӕгъупшӕхӕ хъушӕтӕп.

ЖЪАЖЪЫЕ Светлан.

Бжыхъӕкӕожӕ еджаплӕм химиемкӕ икӕлӕгъадж.

Ижыӕрӕ лӕхъӕнӕхэм кӕащегъӕжӕагъӕу хӕтрӕ лӕпкӕи шапхӕхэр егъӕфедӕх. Ахэм якыхӕхын кӕежӕаплӕу, лӕапсӕ афӕхъугъӕхэр: ящылӕклӕ-псӕукагъӕм кыхафӕхӕу ашын е кӕалытӕн фӕягъӕхэр, хъызмӕтӕу зыпылӕыщтыгъӕхӕмкӕ охӕтӕ гъӕнӕфагъӕм агъӕцӕклӕн аплӕкыщт лӕфымрӕ ащ шлуагъӕу кӕафыхыщтымрӕ япчӕагъӕ кызыӕрашӕщтыгъӕр ыкӕи нӕмыкӕхэр. Гушылӕм пае, псӕолӕшлым сьд фӕдӕрӕ бгъагы шапхӕхэр хӕмытхӕу ыгъӕуушӕушӕтӕп, гукӕломи ышылӕт лӕшӕхэм, лӕмӕ-псымӕхэм ар ящылӕагъ, мӕкӕмӕщышӕм ихъасӕ щыцӕу зы мафӕм ыжъощтыр зыфӕдизыр, чылӕпхъӕу ащ хылӕхъаштым ибагъӕ, лӕжыгъӕу кытырихыжыын ылӕкыщтыри пӕшорыгъӕшӕу кыридзӕнхӕ фӕягъӕ.

Бысымгуащӕм непӕ ыупщӕрыхъащтым елӕытыгъӕу шхыныгъохэр зы хылӕыкыщтыхэр ыпщыхӕзӕ кыыхӕхы. Дӕкӕло-бзакӕлохэм щыгынхэр зыфӕдыщтым шапхӕхэр тырамыххӕмӕ сьдӕушӕтӕу фӕшӕлоу фӕдыщта? Сьд фӕдӕрӕ сӕнӕхъаткӕ лажьӕрӕ пӕпчӕ илофкӕ ащ епхыгъӕ шапхӕхэр ышӕлӕнхӕ ыкӕи ыгъӕфедӕнхӕ фае.

Адыгӕхэм уахӕтӕр, кӕыхагъӕр, багъӕр, иныгъӕр, онтӕгъугъӕр, нӕмыкӕхэр рагъӕунӕфыхӕу шӕпхъӕ зӕмылӕужыгъохэр ялӕгъӕх. Тильӕхъанӕ, пасӕрӕм елӕытыгъӕмӕ, шӕныгъӕр чыжъӕ дӕдӕу лыкӕлотӕгъ. Хысапым, метрополием ишапхӕхэр хӕмытхӕу зыпариджы ашӕлӕжыӕрӕп. Тильӕхъанӕ, цивилизацием дишӕтӕу, зӕрӕдунаеу щызӕдӕштагъӕу, зӕфӕдӕхӕу хӕгъӕгхэр зы шапхӕхэм арытхӕу мӕлажъӕх, мӕлсӕу, ау, шыпкӕ, кӕӕралыгъо заулӕм джыри ежъхэм яшапхӕхэр агъӕфедӕх.

Лӕхъӕнӕу тызыхӕтым ифӕмӕ-бжы-мӕхэр адыгӕхэм лӕшӕу кӕатехӕагъӕх. Ижыкӕло шапхӕ горӕхэр тильӕпкӕ зӕрилагъӕхэр зышӕлӕжӕу щылӕм нахы зымышӕлӕхӕрӕр нахыбӕх.

Мафӕ кӕс ти Лӕпкӕ музей кычӕлахъӕхӕрӕм адыгӕхэм ятарыш, ящылӕклӕ-псӕукагъӕр кӕафӕсӕлуатӕ. Ижыкӕло щылӕгъӕхӕ псӕукагъӕ-лофшӕлакӕхэм сакъытегушылӕ зыхъукӕ, тятӕжӕ плӕшӕхэр зӕрыгъозӕщтыгъӕхӕ шапхӕхэр кыхӕсӕгъафӕх. Ахэр зылӕу-жыгъохэм бӕрӕ кӕаӕлӕупчӕх, ащкӕло джӕуап ястыжыын фае мӕхъу.

Шӕныгъӕлӕжъхэм, титхӕаӕлохӕу тарихъ романхэр ыкӕи повестъхэр зытхыгъӕхэм шапхӕу тилагъӕхэм ятхыгъӕхэм уащылӕклӕ. Мыхэм афӕдӕхэр бӕг дӕдӕу зыхӕтхэр Кӕрӕщ Тембот ипроизвѣденихэр ары. Адыгӕ шапхӕхэм афӕгъӕхыгъӕу, урысыбзӕклӕ тхыгъӕу, лӕфшӕлӕгъӕ гъӕшӕлӕгон зилӕр тиархѣолог цӕрылоу Аульӕ Пшымаф. Ащ ыгъӕунӕфыгъӕхӕу ыкӕи нӕмыкӕ тхылӕхэм кӕахӕсыгъӕхӕу адыгӕ шапхӕхӕхӕу щылагъӕхэм шӕуащызгъӕгуазӕ сшӕоигъу.

Атӕкӕзӕлогъу (*предраассветная рань*) — уахӕтӕм ишапхӕ, нӕфшӕгъо уахӕт, ижыкӕло адыгӕмӕ чӕщы-зымафӕм инӕфшӕгъӕо лӕхъӕн кырашӕлӕщтыгъӕ, рагъӕунӕфыщтыгъӕ.

Бганӕ (*сноп*) — 1. Лӕжыгъӕ хыгъӕ е упкӕлӕгъӕ лӕплӕл зӕклоцӕлпхӕагъ; 2. Фышхӕ лӕжыгъӕ хыгъахӕу лӕклоцӕлшӕ хъоу зӕхӕпхӕагъӕр ары. Бганӕу лӕклоцӕл 72-рӕ хъурӕм шапсыгъӕмӕ «чытхъ» рало.

Бгыщиз (*мера от ступни до пояса*) — ижыӕрӕ шапхӕ, лӕапӕм кышгъӕгъӕжӕагъӕу пчанӕм (бгым) нӕс кыдиубытӕрӕм икӕыхагъ. Зы тхӕ (1 м) фӕдиз мӕхъу.

Бгӕнапчъ (*мера, количество снопов*) — чыгу лӕхым иинагъӕ бгӕнӕ пчӕагъӕу щырахыкыгъӕмкӕло зӕрагъӕунӕфыщтыгъӕ шапхӕ. Зӕралытӕщтыгъӕмкӕло, зы лӕхъу квадратнӕ метр 550-рӕ фӕдиз зинагъӕм бгӕнӕ 20 кырахыжы, чылӕпхӕ кг 10 ащ шапхыщтыгъӕр.

Бетакъ (*пятак*) — чапычитф, урыс гушылӕу «пятаком» кытекыгъ.

Бжи=бжиз (*мера длины, пядь*) — кӕыхагъӕм иижыӕрӕ шапхӕ, лӕхъом-бӕшхомрӕ кӕӕзыгъӕлӕгъӕорӕ лӕхъуам-бӕмрӕ зӕклӕщыгъӕхӕу азыфагу кыдиубытӕрӕм икӕыхагъ. Енӕгуягъо, мыщкӕло нах тӕрӕзыр лӕбжыбым ифӕрӕм ишапхӕр арыкӕло. Бжыбым + из=бжиз.

Бжымы (*кулак, мера длины*) — шапхӕ, кӕӕзыгъӕлӕгъӕорӕ лӕхъуамбӕм ылӕапсӕ иуфӕплӕ кышгъӕгъӕжӕагъӕу лӕхъомбӕжыиӕм ылӕапсӕ нӕс лӕгушӕом кыдафӕрӕм ишӕомбгъуагъ. Сантиметри 7 — 8 фӕдиз мӕхъу.

Залӕ, лӕпӕщӕ (*ширина указательного пальца*) — шапхӕ, кӕӕзыгъӕлӕгъӕорӕ лӕхъуамбӕм ишӕомбгъуагъ. Нӕмыкӕло хӕгъӕгхӕм лӕхъомбӕшхом ишӕомбгъуагъӕклӕ яшапхӕ. Ащ дюйм ралорӕр.

Зымӕфакӕло (*расстояние, проходное за день*) — кӕыхагъӕм ишапхӕ, лӕӕсым е шыум зы мафӕм ыкӕлӕрӕм икӕыхагъ, ичыжыагъ.

Зымӕфажъу (*площадь однодневной вспашки*) — шапхӕ, зы мафӕм чыгоу ажъорӕм ибагъ. Зыфӕдизыр квадратнӕ метр 5000 — 7000.

Зымӕфӕх (*мера скошенного 1 жнецом*) — шапхӕ, зы нӕбгырӕм зы мафӕм фышхӕ лӕжыгъӕу ыхырӕм уахӕтӕу тыригъӕкӕладӕрӕмкӕло чылӕахым иинагъӕ рагъӕунӕфыщтыгъӕ. Зыфӕдизыщтыгъӕр гектар плӕан. Ащ лӕжыгъӕцӕ кг 40 — 48-рӕ щырау-тыщтыгъӕ.

Куогъу=джӕгъу (*окрик, мера расстояния*) — шапхӕ, ижыкӕло чыжыагъӕр рашыщтыгъӕ. Нӕбгыритӕлу зӕкуожымы е зӕджӕжымӕ, зӕхахын аплӕкынӕу азыфагу кыриубытӕрӕр ары. Шӕуджӕн районым «Джӕгъу» ралоу псыхъожымы ит. Къутырхӕу Зарево, Чернышӕв, Ульскӕр лӕсых.

Къамылыбжъ (*деревянная чаша*) — шапхӕ, пхъапхӕхӕрӕр пкыгъо-хэр зӕрашыщтыгъӕ пхӕ лагъ, апс. Зӕдӕгуащӕхӕ е зӕхъожыкӕ зыхъукӕло зӕрапшыщтыгъӕ е зӕрашыщтыгъӕ хъакъу-шыкъужыый. Яинагъӕ елӕытыгъ арыфӕщтыгъӕр — грамм 300-м кышгъӕгъӕагъӕу килограмми 2 — 3-м нӕсых.

Къорӕгъ (*шест*) — кӕыхагъӕм ишапхӕ, дӕжыы е бӕщ зӕнкӕло кыхъ, метри 4 — 6 фӕдиз мӕхъу, ащ фӕдиз тхӕ пчӕагъӕу зыфӕдизыр. Адыгеим ичылӕлӕ зӕфӕшхъафхэм ащагъӕфӕдӕщтыгъӕхэр якӕыхагъӕхӕмкӕло зӕтекыщтыгъӕх. Зӕрӕчылӕу зӕдырӕе къорӕгъыр ренӕу зы унагъо ылыгынӕу ратыщтыгъӕ.

Ажъогъӕ чыгоу къорӕгыщ зышӕом-бгъуагъӕу къорӕгыщ зыкӕыхагъӕр зы хъасӕу алытӕщтыгъӕ, зӕрӕхъуштыгъӕр — квадратнӕ метр 324-рӕ.

Къушылыкъу (*около 9 часов*) — уахӕтӕм ишапхӕ, жъонакӕлохэм яапӕрӕ зыгъӕлсӕфыгъо уахӕт. Сыхъатыр 9 зыщыхъурӕ лӕхъӕн. Пчӕдыжъ шай ешъогъумӕ адӕжъ.

Лӕныстакъу=лӕстакъу (*мера земельной площади*) — шапсыгъӕмӕ агъӕфӕдӕщтыгъӕ чыгу шапхӕ, зымӕфажъом фӕдиз мӕхъу, десятинӕм плӕан — квадратнӕ метр 2225-рӕ.

Лӕстӕкӕольӕныкъу (*мера земельной площади*) — шапсыгъӕмӕ агъӕфӕдӕщтыгъӕ чыгу шапхӕ, десятинӕм ызыщӕнӕ фӕдиз.

Лӕзбӕкъу (*мера, длина шага*) — ижыӕрӕ шапхӕ, икӕыхагъӕр зы метр 5 фӕдиз.

Лӕгонджӕщиз (*мера длины*) —

ижыӕрӕ шапхӕ, лӕӕгучӕм кышгъӕгъӕжӕагъӕу лӕгонджӕ хъамдырым (чӕшӕчка) нӕс кыдиубытӕрӕм икӕыхагъ.

Лӕгушиз (*мера, длина подошвы*) — ижыӕрӕ шапхӕ, цыфым ылӕӕу икӕыхагъӕм фӕдиз, зы фунт мӕхъу, см 30-м тӕкӕлу ехъу.

Лӕпӕщиз (*мера, ширина ступни*) — ижыӕрӕ шапхӕ, цыфым ылӕӕгупӕ ишӕомбгъуагъӕм фӕдиз, см. 20 мӕхъу. Нахыбӕрӕ зыщагъӕфӕдӕщтыгъӕхэр унӕпкыым е чӕум апае пчӕгъухэр чӕсӕхӕ зыхъукӕло ары, язӕпчыжыӕ-гъӕщтыр ащкӕло агъӕунӕфыщтыгъӕ.

Лӕхъӕй (*количество одного обмолота*) — шапхӕ, хъамӕм тыралхъӕу, зӕутыгъо ашӕырӕ фышхӕ лӕжыгъӕм ибагъ.

Лыныбжъ (*продолжительность жизни мужчины*) — охӕтӕ шапхӕ, зы хульфыгъӕм ыгъӕшӕрӕ уахӕтӕм ибагъ. Лӕшӕлӕгъум рагъапшӕрӕр ильӕсӕшӕ фӕдиз. Тятӕжӕ ятӕнӕрӕ лыныбжыым хӕхъагъӕу идунай ыхъо-жыгъ.

Лышиз (*мера, равная росту человека*) — ижыӕрӕ шапхӕ, хульфыгъӕм ильӕагъӕм фӕдиз хъурӕ кӕыхагъ.

Мат=матӕ (*мера объема, корзина*) — шапхӕ, зы матӕм из хъурӕ пкыгъо пхъапхӕмӕ ябагъ. Матӕклӕ лӕжыгъӕу раутыгъӕм ибагъӕ ашыщтыгъӕ ыкӕи лӕжыгъӕ лухыжыгъӕу конхэм аратӕкӕожыӕрӕр рапшыщтыгъӕ.

Нӕплӕдзыплӕ-нӕгъӕуплӕплӕгъу (*секунда*) — уахӕтӕм ишапхӕ, зы секундӕ фӕдиз хъурӕ охӕтӕ клӕклӕ.

Окъу (*мерная посуда*) — пщаль, фунтищ зӕрыфӕрӕ шыкъушху. Нахыпӕм революцием ыпӕклӕ пщальӕу щылагъ.

Псагъ, хъасӕ-псагъӕхъас (*мишень + участок*) — ижыӕрӕ кӕыхӕгъӕ шапхӕ, лӕгу-лӕгу, унагъохэм чыгу хъасӕ лӕхъхэр атырагуащӕхӕ зыхъукӕло агъӕфӕдӕщтыгъӕ шапхӕмӕ ащыщ. Щӕбзащӕр зӕрӕбыбырӕр метри 100 — 150-рӕ фӕдиз мӕхъу.

Пшӕщиз (*длина от ступни до шеи*) — ижыӕрӕ шапхӕ, лӕшхъхъӕм кышгъӕгъӕжӕагъӕу пшӕм нӕс кыдиубытӕрӕм икӕыхагъ. Зы тхӕрӕ ныкӕорӕ фӕдиз мӕхъу (см 150).

Темыщӕч (*деревянный ковш*) — шапхӕ, пхӕ кӕашыкӕу килограмми 3 — 6 фӕдиз зӕрыфӕрӕр. Ижыкӕло унагъом ыгъӕфедӕрӕ гъомылапхӕмӕ ябагъӕ рагъӕунӕфыщтыгъӕ.

Тхъӕ (*мера длины*) — ижыӕрӕ шапхӕ, бгъӕгу гузӕгум кышгъӕгъӕжӕагъӕу лӕ сӕмӕгу зӕклӕщыгъӕм игурыт лӕхъомбӕ пакӕло нӕс кыдиубытӕрӕм икӕыхагъ. Ар см 100 фӕдиз е лӕнтӕгуитӕлу, «тхъӕныкъуитӕлу» фӕдиз мӕхъу.

Унӕхэр, бгъагъӕхэр рахъухъӕхӕ зыхъукӕло а шапхӕр агъӕфедӕщтыгъӕ. Нарт кӕӕбарыжъхэм зӕрахӕтымкӕло, Алӕджыпщым иунӕ тхӕ 30 икӕыхӕ-гъагъ. Дӕкӕло-бзакӕлохӕми шӕкыр тхӕклӕ ашыщтыгъӕ.

Тхъӕныкъу (*мера, локоть*) — шапхӕ, лӕнтӕгуу уфӕплӕм кышгъӕгъӕжӕагъӕу лӕхъомбӕ гурытым ыпӕклӕ нӕс икӕыхагъ. Тхъӕныкъуитӕлӕм зы метрӕ якӕыхагъ.

Тӕуалӕ (*два перста, ширина двух сложных пальцев*) — ижыӕрӕ шапхӕ, лӕхъомбитӕлу зӕгопӕмӕ кӕадиубытӕрӕ шӕомбгъуагъӕм икӕыхагъ.

Тӕуалӕ (*вершок*) — шапхӕ, лӕхъомбӕшхом ыгузӕгурӕ иуфӕплӕрӕ ыпӕклӕрӕ кӕадафӕрӕм икӕыхагъ.

Хӕе (*копна*) — пчӕӕгъӕпч, шапсыгъӕмӕ агъӕфедӕщтыгъӕ шапхӕ, фыгу хыжыгъӕу чытхъ 12. Зы чытхъыр

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Апэрэ теклоныгъ

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — СКЧФ Севастополь — 1:0. Юныгъом и 7-м Мыекъуапэ щызэдешлагъэх. Зезыщагъэхэр: В. Ермаков — Краснодар, А. Хатуев — Грозный, Р. Къулэ — Налчык. «Зэкъошныгъ»: Кондратьев, Наталич, Мыкьо Мурат, Такълый, Алы (Джыгун, 84), Датхъужъ, Дудин, Ахмедханов (Манченко, 90), Когония (Мыкьо Абрек, 65), Осмаев (Пыщык, 76), Шалбузов. Къэлапчъэм Іагуаор дэзыдзагъэр: Когония — 56, «Зэкъошныгъ».

СКЧФ-м зэхъоклыныгъэхэр фэт-шыщтых. Футболистэу тштэштхэм ятхылхэр тэгъэхъазырых. Къалэм ипашэхэр Іапылэгъу кы-зэрэтфэхуштхэм тыхыхъэ телъ. Мыекъуапэ апэрэу сыккъауагъ. Къалэр сшлодах, цыфхэр нэгъушох...

— ЫпэкІэ щедгъэшІэшт футболистхэу Павловыр, Волковыр, Къонэр джыри сымаджэх, шъобжхэр шІэхэу агъэхъужы-нэу тжэ, — къелуатэ «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьалэу Шыумэфэ Рэмэзан. — Тифутболистхэм непэ тагъэгъушлуагъ. Спортыр зикласэхэу стадионым къэкІуагъэхэу Іагу теощтыгъэхэм «тхъашъуегъэпсэу» ясложьы сшІоигъу.

Адыгэ Республикэм и Лы-шъхъэу Тхъаклушынэ Аслъан ешІэгъум еплъыгъ, Адыгеим спортм-кІэ ипашэхэм гушыІэгъу афэхъугъ. 2014 — 2015-рэ илъэс ешІэгъум «Зэкъошныгъэм» апэрэ теклоныгъэр кызырэтфэхуштхэм фэшІ командэм фэгъушлуагъ, футболыр зикласэхэу стадионым къакохэрэм япчъагъэ хэхъонэу, «Зэкъошныгъэм» гъэхъагъэхэр ышІынхэу фэлъауагъ.

«Анжи-2» — «Динамо» — 0:1,
«Таганрог» — МИТОС — 1:0,
«Алания» — «Ротор» — 2:2,
«Ангушт» — «Мэщыкью» — 3:0,
«Спартак» — «Терек-2» — 0:0.

Чыплэхэр

1. «Афыпс» — 13
2. «Черноморец» — 11
3. «Витязь» — 10
4. «Краснодар-2» — 9
5. ТСК — 7
6. «Торпедо» — 7
7. «Зэкъошныгъ» — 3
8. «Биолог» — 3
9. «Шъачэ» — 1
10. «Жемчужина» — 1
11. СКЧФ — 0.

Ятлонэрэ купыр

1. «Динамо» — 11
2. «Таганрог» — 11
3. «Ротор» — 8
4. «Ангушт» — 7
5. МИТОС — 7
6. «Спартак» — 7
7. «Терек-2» — 5
8. «Анжи-2» — 4
9. «Мэщыкью» — 4
10. «Алания» — 4
11. «Астрахань» — 0.

Бысымхэр бэрэ апэкІэ зэр-илпыщтыгъэхэм шлуагъэ кы-хыгъ. Роман Дудиныр метри 7-кІэ зыпэчыжъэ къэлапчъэм зы-даом, СКЧФ-м икълэлпчъэлутэу И. Коноваловым Іапэлэсэныгъэ ин кыгъэлъагъуи, Іагуаор кы-зэкІидзэжыгъ. Ризван Ахмед-хановыр ухъумақлом ІэкІэкІи, метри 10 фэдизкІэ зыпэчыжъэ къэлапчъэм дахэу дэуагъ, ау И. Коноваловым шлокІын ылъэ-кыгъэп. Заур Осмаевыр, Дат-хъужъ Адам, Александр Кого-ния хэкІыплэхэм алыхъуштыгъэх. Іагуаом зеохэкІэ къэлэлпчъапкы-м пэблагъэу зэрэбыбырэм гугъэу тІлэр ыгъэпытэщтыгъ. Я 56-рэ такыкыым З. Осмаевыр ыпэкІэ лыкІуати, Іагуаор Р. Ахмедха-новым ритыгъ. Ризван псынкіау гупшыси, ухъумақломэ азыфагукІэ

Іагуаор дигъэчъыгъ. А. Когония нэгъэупІапІэгъум кыкІлоцІ ыпэкІэ лыкІотагъ, И. Коноваловым иза-къоу екІугъ. Александр мылпъэ-шэу зэогъэ Іагуаор хъагъэм щы-чэрэгъугъ.

СКЧФ-р пчъагъэу 1:0-м емы-зэгъэу ешІэщтыгъ. Тикъэлапчъэ Іагуаор кыдадзэнэу хъакІэхэр чыплэшлу ифэхэу кыхэкІыгъ. Командитлуми гъэхъагъэ ашы зэрашІоигъом зэлукІэгъур кы-гъэдэхагъ.

Пресс-зэхэхъэгъур

— «Зэкъошныгъэм» ифэшъуа-шэу ешІэгъур ыхыгъ, — кы-луагъ СКЧФ-м итренер шъхьалэу Сергей Диевым. — Мэфэ 20-м кыкІлоцІ ешІэгъуи 7 тикоман-дэ илагъ, тифутболистхэр тІэ-кІу пшъыгъэхэу къэлъэгъуагъэх.

КІауххэр

«Краснодар-2» — «Шъачэ» — 3:1, ТСК — «Витязь» — 0:2, «Торпедо» — «Биолог» — 2:1, «Афипс» — «Черноморец» — 2:2.

ГАНДБОЛ

«Адыифым» итренер шъхьал

Мыекъопэ гандбол бзылфыгъэ командэу «Адыи-фым» итренер шъхьалэу агъэнэфагъэр Анатолий Ско-робогатовыр ары. Илъэс зауэлкІэ узэкІлэбжэмэ, «Адыифым», «Кубань» япашэу ар щытыгъ. А. Скоробогатовыр Уысыем иныбжыкІэ хэшыпы-кІыгъэ командэ итренер шъхьал, ащ дақлоу Адыгеим икоманди Іоф дишІэшт.

Адыгэ Республикэм физкуль-турэмкІэ ыкІи спортмкІэ и Ко-митет итхъаматэ игуадзэу Джар-мэкъо Юсыф, республикэ обще-ственнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» ыцІэкІэ Къуижъ Къэп-лъанрэ Болэкъо Аслъанрэ, гандбол клубэу «Адыифым» ипа-щэу Цэй Аслъанчэрыи зэхэхъэм кышыгышлуагъэх, ІІанатІэ зэ-

рэлухъагъэм фэшІ Анатолий Ско-робогатовым фэгъушлуагъэх, рес-публикэм игандбол изыкьегъэ-Іэтыжын илахъ хишыхъанэу фалуагъ.

Сурэтым итхэр: Къуижъ Къэ-плъан, Джармэкъо Юсыф, Анатолий Скоробогатовыр, Цэй Аслъанчэрыи, Болэкъо Ас-лъан.

ФУТБОЛ. АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ИЗЭИУКІЭГЪУХЭР

Бысымхэм ашлуахы

Адыгэ Республикэм футболымкІэ изэнэкъокъу хэлэ-жъэрэ командэхэу финалныкыом хэхъагъэхэм апэрэ ешІэгъухэр ялагъэх. ТшлогъэшІэгъонэу кыхэхэдгъэщы-рэр хъакІэхэр бысымхэм зэратегІуагъэхэр ары.

Зэтэгъапшэх

«Урожай» Тульский — «Улап» Улап — 3:4, «Инэм» Инэм — «Кошхъабл» Кош-хъабл — 1:2.

Ятлонэрэ ешІэгъухэр Улапэ Юныгъом и 9-м, Кошхъаблэ и 10-м ашыкІощтых. Апэрэ чы-плэм икыдэхын фэгъэхыгъэ ешІэгъур республикэм имэфэкІ мафэ Мыекъуапэ щызэхэхэшт.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр ыкІи кыдззы-гъэкІырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащы-псэурэ тилгъэп-кыэгъухэм адырІа зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамал-хэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжъ зы-хырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиоқъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэоры-шІапІ, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046

Индехсхэр 52161 52162 Зак. 2959

Хэутыным узшыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗышыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр

МэслІэкъо Саид

ПшъэдэкІыжъ зыхырэ секретарыр ЖакІэмыкьо Аминэт